

KRIZE

KRACHY FIREM

BANKROTOVÉ DOMINO

Krachů přibýlo o polovinu. Důvod? Silná koruna, slábnoucí poptávka v zahraničí a neochota bank půjčovat.

Adam Junek, Marie Lucová,
Marcela Aliföldi Šperková

Následující text není anekdota, ale spíše popis rozhovorů, které dnes vedou nad slenkou piva či vína lidé po celé republice. »Žít už nemuste chodit, feldi nám dnes v továrně,« povídá první. »U nás ještě vyjednávají s věřitelskými bankami,« říká druhý. »My ještě vyrábíme, ale jak dlouho, kdo ví,« doplní třetí.

Česko totiž rozhodně není ostrůvkem křidu v rozbouraném moři finanční krize, jak ještě na podzim zaznívalo z úst politiků a analytiků. Naopak prožívá právě vinu bankrotů, která navíc ještě neudělila svou největší sílu.

Pohroma teprve přijde

A jak to vlastně všechno může dopadnout? Týdeník Ekonom zjistil, že například podle

údajů úvěrové pojišťovny Euler Hermes Česko (je součástí nadnárodní skupiny Euler Hermes, největšího světového seskupení v oblasti úvěrového pojištění), bylo v loňském roce podáno nejvíce nových návrhů na konkurz za více než deset let.

Návrh na insolvenční padl v 5141 případech, přičemž do toho čísla jsou zahrnuti i živnostníci. Skutečně prohlášených konkurzů bylo podle údajů Euler Hermes 1720.

Rok 2008 byl tak po dlouhé době prvním, kdy se počet bankrotů zvýšil. Od roku 2001 totiž postupně klesal. A v roce 2007 tak byl vyhlášen úpadek jen v 1115 případech.

Vloni tak vyskočilo toto číslo zhruba o polovinu.

»Loňský rok ještě nebyl tak katastrofální. Hlavní čísla se ukázou letos. Nejhorší bude první pololetí. To se totiž teprve pořádně projeví dopady krize, která nejsilnější dopad-

la až v posledních měsících loňského roku,« domnívá se ekonom Miroslav Zámečník, člen nové Národní ekonomické rady vlády (NERV), kterou počátkem roku ustavil premiér Mirek Topolánek.

A odhady pojišťovny Euler Hermes mu dávají za pravdu. Letos by podle její analýzy mělo úpadekové řízení postihnout 5200 firem a konkurz by měly soudy navrhnout v 1770 případech.

»Rozhodující bude třetí čtvrtletí. Pak se ukáže, zda bude situace kritická,« upozorňuje šéf pojišťovací společnosti Julius Kudia.

Špatný závěr roku

Podobně neveselé vypadá situace podle statistik, které nezapočítávají drobné podnikatele, ale sledují jen obchodní společnosti. Tedy ty, které si za jméno píší a. s., s. r. o. nebo třeba v. o. s.

Ty sleduje společnost Czech Credit Bureau (CCB), která je základem bankovního a nebankovního úvěrového registru v České republice a dodává řešení pro credit risk management a informace o obchodních subjektech. Podle její analýzy pro týdeník Ekonom, vycházející ze systému Cribis.cz, vloni dopadla insolvence na 858 společností. To by ve srovnání s předchozím rokem nevypadalo nijak hrozné. V roce 2007 to totiž bylo jen o sedm firem méně.

Vývoj po jednotlivých čtvrtletích uplynulého roku ale ukazuje, že je důvod obávat se vlny bankrotů.

V prvních třech kvartálech 2008 totiž vyhlásilo úpadek méně firem než v roce 2007. To, že nakonec bylo celkové insolvenční více, mají na svědomí až poslední tři měsíce. V těch totiž krachovalo o dvacet podniků více v meziročním srovnání.

Ilustrace: Tomáš Novák

»Loňský rok ještě nebyl tak katastrofální. Hlavní čísla se ukážou letos. Nejhorší bude první pololetí.

Miroslav Zámečník,
ekonom, člen NERV

»Zvýšená opatrnost bank, které jsou v důsledku finanční krize oslabenější, při půjčování peněz podnikům ztíží přístup firm k finančním zdrojům. Dosud oslabující kurz koruny však může pomoci vývozcům. Podnikům situaci usnadní i cena ropy, která je ve srovnání s první polovinou roku 2008 nižší,« doplňuje. Konkrétní čísla ale neuvádí.

Sklaři nebo stavbaři

Mezi těmi, kdo se loni museli smířit s krachem, byly například společnosti Karlovarský porcelán, Sklářny Bohemia, Slezan Frydek-Místek, Olšanské papírny, Czech Aircraft Works nebo Masný průmysl Česká Lípa.

A letos hned od počátku roku se k nim přidávají další. Do insolvence se dostala například pražská stavební společnost

Vývoj bankrotů v roce 2009 ovlivní řada do určité míry protichůdných faktorů. »Celosvětová finanční krize a následný hospodářský pokles podstatně sníží zahraniční poptávku po českých výrobcích a službách. Klesající výdaje domácností, i v důsledku očekávaného růstu nezaměstnanosti, omezi i poptávku vnitřní,« vypočítává Věra Kameníčková z CCB.

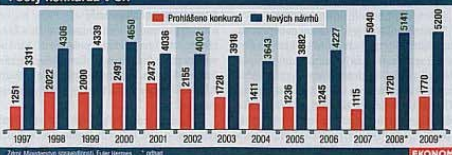

Instagram: https://www.instagram.com/filip_jandzinski/

Některé ze změn by měly být přijaty jen na přechodné, krizové, období. Návrhy jdou po třech liniích: dát podnikům v provozech, ovšem ještě s životaschopným problémem lepší zbraně do rukou při vyjednávání s věřiteli. V pomoci by se měl angažovat i stát tím, že podnikům v reorganizaci odloží některé platby, třeba na sociální pojištění. A konečně vzniknout by měly i paragrafy, které zajistí, aby zaměstnanci nezůstali bez mezd, jako je tomu nyní například u probíhajícího

KARLOVARSKÝ PORCELÁN Karlový Vary

Přelom září a října byl tragický i pro společnost Porcela Plus. Dceřiná firma Karlovarský porcelán byla v úpadku od poloviny října, v prosinci byl vyhlášen konkurz na «matku» i «dceru».

Foto: ČTK

SLEZAN Frydek-Místek

Firma zabývající se výrobou přzí a textilií spadla do insolvenčního řízení v prosinci. Ve stejném měsíci skončila v úpadku i textilka Loana.

Ilustrace: foto: Jiří Čapka

OLŠANSKÉ PAPIŘNÍ Lukavice

O úpadku papírenské společnosti bylo rozhodnuto v prosinci. Důvod? Platební neschopnost.

Ilustrace: foto: Štěpán

CE WOOD Zlín

Největší tuzemský lesnický holding působící na celém území Česka vstoupil do insolvenčního řízení tentýž den.

Foto: ČTK

insolvenčního řízení ve sklárnách ze skupiny Bohemia Crystalex Trading.

Zádnou paniku

Přilší černé scénáře ale Havlíček z Asociace malých a středních podniků odmítá. «Samozřejmě že krach přibude, ale nevyvolával bych velkou paniku. Věřitelé už tu proceduru vyzkoušeli a dobře vědí, že výtěžnost insolvenčního řízení není nijak vysoká. Pohybuje se pod deseti procenty. Proto se raději než někoho poslat do krachu pokusí domluvit na rozložení splátek,» domnívá se.

Abych těch problémů české firmy neměly málo, banky se jim zdráhají půjčovat. Podle exkluzivního průzkumu Hospodářské komory pro týdeník Ekonom pociťují horší pří-

Kromě sklárů a stavebnictví patří k nejpostíženějším automobilový průmysl, doprava, chemický a ocelářský průmysl.

stup k úvěru dvě třetiny firem (viz Ekonom č. 2/2009).

«Oráčel cizí peníze je přitom pro podnikání nezbytné. To vyvolává také dominový efekt. Banka vám nepůjčí, vy nezplatíte dodavatelé, a tak se to postupně přelévá. V současnosti jsou banky ochotné přinejlepším

prodloužit stávající úvěr, ale chybí nový je obtížné,» vysvětluje Havlíček.

Banky neuhlídaly likviditu a teď nechťejí půjčovat. Psychóza ze špatného stavu firem se ještě prohloubí ve druhém čtvrtletí, až se začnou vyhlásovat hospodářské výsledky. I velmi zdravé firmy je budou mít totiž o poznání horší,» pokračuje místopředseda Asociace malých a středních podniků Havlíček.

«Vy byste někomu půjčili?» ptá se ekonom Zámečník. «Banky nevědí, jak budou vypadat tržby firem. Navíc exportéři sice přiznávají problémy s odbytem, ale že například zkrachoval nějaký jeho zákazník, se sotva pociťují. Samozřejmě je to problém, ale nemůžete banky vinít. Musí dobře zvážovat ri-

zika. To, že je to nyní takový kolektivní akt ze strany bankovního sektoru, je pochopitelné,» vysvětluje Zámečník.

Bylo už i hůř

Ačkoliv situace českých firem vypadá nevesele, bylo již hůř. Konec devadesátých let a počátek nového století představoval pro banky naprostou zeň. Tehdy čísla zkrachovalých firem přeskočila výrazně hranici 2000 za rok.

Čeká Česko něco podobného i nyní, když celosvětová krize žene firmy do úpadku, což narástá bankovního sektoru, je pochopitelné,» vysvětluje Zámečník.

«Firmy jsou nyní rozhodně v lepší finanční kondici než ke konci devadesátých let. Jak to ale všechno dopadne, není jisté, protože letošní rok přináší klesající tržby, které tedy nebyly,» uvedl Zámečník.

Havlíček z Asociace malých a středních podniků je ještě o poznání optimističtější. «Tedy se zkrachovaly firmy po tisících jako na běžícím pásu. Trh na to nebyl stavěn. Do toho se přistavovala konkurence a padaly banky. Dnes je ten stav rozhodně mnohem stabilnější,» sdělil.

Nejsmo v tom sami

Česká republika ale rozhodně není sama, kdo prožívá vlnu bankrotů. Krahne se i za hranicemi, a to ve velkém.

Například ve Spojených státech, kde krize vznikla a přelila se do celého světa, podle elektronické soudní databáze dojde denně k pět tisícům krachů, pokud se započítá i nesolvnost domácností. To znamená nárůst o 54 procent mezi roky 2007 a 2008.

Když je firma předlužená

- » **Vyhášení úpadku** sama na sebe musí firma, když není dostatečně majetkem na to, aby dokázala pokrýt veškeré splatné i nesplacené závazky.
- » **Prvním základním předpokladem** předložení je existence alespoň dvou věřitelů.
- » **Druhým a podstatnějším předpokladem** pro vyhlášení předlužení je záporný rozdíl mezi hodnotou majetku dlužníka na straně jedné a výši všech jeho závazků na straně druhé.
- » **Jednatel nebo představenstvo** společnosti má povinnost podat návrh na zahájení insolvenčního řízení bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku.
- » **Jestliže odpovědné osoby** svoji povinnost podat návrh nesplní, odpovídá věřitelům za škodu nebo jinou újmu, která jim tím vznikne.

Kdyby tímto tempem bankrotů pokračovaly, tak za letoske to bude 1,2 až 1,4 milionu zbankrotovaných subjektů.

Celostavý výhled bankrotů zveřejnila ještě před koncem roku centrála úvěrové poskytovatel Euler Hermes. A rozhodně není nikdo zrovna.

Nejhůřší má dopadnout Evropa. Počet úpadků zde poskočí sice jen o 16,7 procenta, v absolutním čísle to ale znamená, že se vyšplhá na bezmála 200 tisíc.

Podle Romea Grilla, hlavního ekonomu zmíněné poskytovatel, bude nejhorší situace v automobilovém průmyslu, maloobchodu, textilním průmyslu a logistice.

Ostatní Evropské sdružení dodavatelů automobilového průmyslu už varovalo, že pokud jim vlády nepomohou úvěrovými garancemi, zkrachuje během příštích několika měsíců každý desátý dodavatel automobilů.

Nepřilší závidlivému první místo mezi evropskými státy si zřejmě vysloužil Francie, kde by mělo zkrachovat 63 tisíc společností.

Tím předčí i USA, přestože tam má dojít k rapidnímu růstu počtu insolventů o více než padesát procent. Do úpadku se má v Americe přihlásit asi sedesát tisíc podniků.

Trochu lépe na tom bude například Japonsko. Tam se předpokládá nárůst bankrotů jen asi o dvacet procent. Na své dno si ale i země východoevropské slunce musela sáhnout. V listopadu dosáhla počet zbankrotovaných společností, které jsou kotované na burze, rekordů od druhé světové války. Padlo jich 1277, přičemž většinou akciových společností bylo mezi nimi třicet.

Investice do exportu

A co by firmám v této situaci pomohlo? «Na krizích bych byl zvýšeným financováním institucí podporující export,» uvedl v rozhovoru pro týdeník Ekonom bývalý ministr financí Ivan Kočárník (viz Ekonom č. 3/2009).

S tím souhlasí i Havlíček z Asociace malých a středních podniků. «Nyní je zbytečné lit dluhy peníze do organizací typu Czech-Invest nebo CzechTrade, ty už svou práci odvedly velmi dobře. Ted by větší část peněz měla putovat například do EGAP,» uvedl.

Podle něj je současná situace na trhu příležitostí pro odvětvá a kapitálově zajištěné firmy. Bankrotující společnost se totiž dá pořídit za hubičku. ■

BANKROT – až poslední krok v úpádčím řízení

- » **Insolvenční zákon** rozděluje dva druhy úpadku: insolventní (platební neschopnost) a předlužení.
- » **Dlužník je v platební neschopnosti**, jestliže má více (alespoň dva) věřitelé, jeho peněžité závazky jsou alespoň 30 dní po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit.
- » **Předlužením** se rozumí situace, kdy má dlužník více věřitelů a součet jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.
- » **Insolvenční zákon** dále rozlišuje takzvaný hrozící úpadek, který nastává v situaci, kdy lze předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.
- » **V první fázi insolvenčního řízení** soud přijme **insolvenční návrh** (může ho podat firma sama nebo věřitel), během dvou hodin ho zveřejní v insolvenčním rejstříku.

- » **Po zveřejnění návrhu** v insolvenčním rejstříku mají věřitelé maximálně dva měsíce na přihlášení pohledávek.
- » **Moratorium** poskytuje dlužníkovi možnost, aby se v řízení vymanil ještě před prohlášením celého insolvenčního řízení, a to tím, že po dobu jeho trvání nezačne vydat rozhodnutí o úpadku.
- » **Návrh na vyhlášení moratoria** může dlužník podat do sedmi dnů od podání insolvenčního návrhu.
- » **Návrh na vyhlášení moratoria** může věřitel podat do patnácti dnů od podání insolvenčního návrhu.
- » **V druhé fázi následně** soud rozhodne o způsobu řešení úpadku. Na své rozhodnutí má tři měsíce ode dne rozhodnutí o úpadku.

- » **Bankrot neboli konkurz** je pouze jedním z možných řešení. Většinou znamená konec výroby a rozprodání majetku dlužníka.
- » **Reorganizace** řeší úpadek dlužníka-podnikatele (alespoň zpravidla velký podnik, kdy bude z hlediska uspokojení věřitelů výhodnější, až podnik dále fungovat). Jde zpravidla o společnost, jejíž obrát činí alespoň 100 milionů korun nebo které zaměstnává alespoň 100 zaměstnanců.
- » **Je to ale rozhodné** také na nejdelší cestě, kterou se věřitelé mohou vydat. Protože jejím cílem je revitalizace dlužníkovy firmy, a tak podle zkušeností ze zahraničí trvá při až šest let. Naše soudy zatím schválily reorganizaci čtyř firem.
- » **Odložení nebo osobní bankrot** dává možnost vymanit se s věřiteli lidem, kteří nejsou podnikateli. Během pěti let uhradí prostřednictvím měsíčních splátek věřitelé třetinu pohledávek.